

ОЦЕНА НА СИСТЕМОТ ЗА Е-ДОЗВОЛИ ЗА ГРАДБА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Процедурата на издавање на дозволи за градба по електронски пат е насочена кон подобрување на процесот на издавање на дозволи за градба, а воедно и кон поедноставување и појаснување на процедурата како и забрзување на целиот процес. Република Македонија го претстави овој систем неодамна, со цел да ги поедностави процедурите и ќе ги скрати роковите за издавање на дозволи за градба. Бидејќи останатите земји од Југоисточна Европа се соочуваат со сериозни пречки во однос на процесот на издавање на дозволи за градба, кој сеуште се води во хартиена форма, целта на проектот е да го искористи македонското искуство во оваа сфера односно поставување и функционирање на системот за електронско издавање на дозволи за градба, за да се подобри процесот на издавање на дозволи за градба во други земји во Југоисточна Европа. Поради тие причини, постоеше потреба да се увидат мислењата на корисниците и институциите во однос на користењето и ефикасноста, како и можните бариери во користењето на системот за електронско издавање на дозволи за градба во Македонија.

Главните цели на проектот се оцена на системот за електронско издавање на дозволи на градба како и препораки за користење и ефикасност во постапката со системот за електронско издавање на дозволи за градба.

Позадина

Системот за електронско издавање дозволи комплетно го заменува претходниот систем, бидејќи барањата целосно се поднесуваат електронски со соодветната документација која е предвидена со закон. По примањето на секое барање му се доделува уникатен број. Потоа раководителот на одделот го доделува предметот на соодветен службеник од истиот оддел. Службеникот ја потврдува целосноста на поднесеното барање односно утврдува дали целосната документација која е предвидена со закон и е поврзана со предметот е поднесена. Дејствијата на службениците се контролирани од хиерархиски поставен надлежен службеник и доколку и двете инстанци се сложат дека барањето ги исполнува потребните услови, тоа понатаму се испраќа на финална потврда од раководителот на одделот. Во случаи каде што барањето и документацијата се целосни, барањата се проследуваат до ентитети предвидени со член 59 од Законот за градба. Овие

ентитети подоцна даваат мислење за специфичните фази од проектот и доколку тие не дадат повратна информација во рок од 5 дена, институцијата има право да смета дека ентитетот нема забелешки. Во случаите кога ентитетите немаат забелешки поврзани со проектната документација, истата се потврдува со сертификат за регистрирање. Потоа службеникот го пресметува надоместокот за подготовка на градежното земјиште. По проверката на пресметката од страна на раководителот на одделот за издавање на е-дозволи и градоначалникот, таа му се испраќа на инвеститорот и тој е обврзан во рок од 15 дена да испрати скениран документ – потврда за платена давачка, а потоа го потпишува договорот со соодветната институција. Како дел од административната процедура, на инвеститорот му е загарантирано правото на жалба, кое е утврдено според прифатените административни заклучоци поврзани со прекини на постапката, со цел да се дополни проектната документација, а ова право важи и по издавањето на градежната дозвола.

Методологија

Методологијата на истражувањето за процена на електронскиот систем за издавање на дозволи за градба се состоеше од 151 “face-to-face” длабински интервјуа со испитаници вклучени во процесот, како што беше предвидено со ToR. Покрај апликантите за градежна дозвола, процедурата за процесирање на е-барање за градежна дозвола, вклучува неколку општински административни службеници или службеници од Министерството за транспорт и врски (дел за градежни дозволи според член 57 од Законот за градба). Оттука, испитаниците беа одбрани по случаен пат од следниве категории: Апликанти за градежни дозволи вклучувајќи компании, лица или претставници од законски предвидените ентитети, претставници од општините вклучени во процесот и претставници од министерството кое е вклучено во електронскиот систем за дозволи за градба (бидејќи некои барања се поднесуваат во министерството, според наведеното во членот 57 од законот за градба).

Прашалниците за апликантите и административните службеници беа изработени со различни групи на прашања, земајќи ги во предвид нивните позиции и одговорности во системот за електронско издавање на дозволи за градба. Оттука, беа изработени два различни прашалника за спроведување на длабинските интервјуа. Прашалниците беа изготвени од страна на ИПИС во соработка со претставниците на ЗЕЛС и ORF и тие беа

креирани со цел да одговорат на следните побарувања: Употребата на информатичкиот систем, проблеми со кои се соочуваат инволвираните страни при употребата на истиот, како и сугестии за подобрување на информатичкиот систем со цел да се зголеми неговата ефикасност.

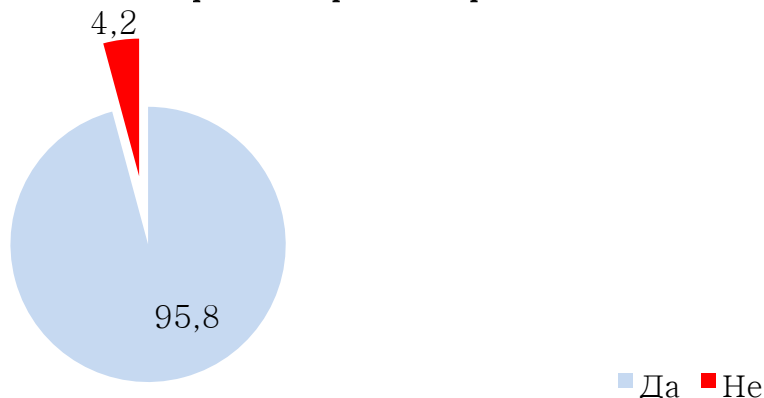
Резултати (Апликанти)

Истражувањето спроведено помеѓу апликантите за електронско издавање на дозвола за градба се состоеше од 122 длабински интервјуа, поделени во три различни подкатегории односно изведувачи, проектантски бироа и индивидуални апликанти. Покрај тоа, бидејќи секој од апликантите можел да аплицира во различни општини и оттука имал различни искуства со службениците вклучени во процесот, одговорите во истражувањето беа поделени не по ентитет туку по број на апликации на тие ентитети во различни општини т.е. 312 одговори вкупно.

Од 312 одговори, 42 се од изведувачи, 103 од проектантски бироа и 167(53.5%) од индивидуалните апликанти. Мнозинство од барањата се поднесени во скопските општини односно 140 (Центар 32, Карпош 30, Кисела Вода 25, Гази Баба 16, Аеродром 15, Ѓорче Петров 10, Бутел 8, Чаир 5), па следуваат Илинден 14, Куманово 10, Струмица, Охрид и Тетово 8 итн. Мнозинство од барањата, според типот на електронска дозвола се однесуваат на градежни дозволи со 292 барања, потоа следуваа 9 барања за прелиминарен дизајн итн.

За повеќето поднесени барања, апликантите биле информирани преку автоматизиранiot систем за известување (примиле е-пошта или СМС) за текот на (за времетраењето на различните фази) постапката за аплицирање (95.8%) (графикон 1) а 59 (18.9%) апликанти во различни општини се соочиле со одредени проблеми или стагнации за времетраењето на процедурата, од кои кај 7 имало проблеми со бавното прикачување на барањата документација во системот, кај 6 имало проблем со непостоење на можност за повторно прикачување на проектната документација, кај 4 имало проблем со серверот, кај други 4 имало проблем со непостоење на можност за онлајн плаќање на давачки, кај 5 случаи имало проблем со бавното процесирање на апликациите итн. Види табела 1.

Дали додека се процесуираше вашиот предмет, бевте информирани, односно известени за текот на постапката на предметот преку автоматски систем на достава на електронска пошта (е-маил) или известување испратено преку автоматскиот сервис за кратки пораки

Графикон 1

СО КАКОВ ТИП НА ПРОБЛЕМИ СЕ СООЧИВТЕ?	ОПШТИНА
член 59 се поклопува со енергетика	Виница
Бавно прикачување на документи	Центар, Карпош, Кисела Вода, Гостивар, Куманово, Врапчиште, Маврово и Ростуше,
Документација за градежен и урбанистички план	Гази Баба
Документите да бидат во ДВГ формат	Охрид
Им реков дека не сум добил шифра, но не добив повратен одговор	Карпош
Имаа барања кои беа надвор од законот	Аеродром, Бутел
Извод од ДУП понов од 6 месеци	Кисела Вода
Недоразбирање со тип на барање	Аеродром
Недостаток на документи	Битола, Струмица
Недоволно обучен кадар	Карпош
Нема можност за враќање на проектната документација	Центар, Карпош, Куманово, Гази Баба, Аеродром, Крива Паланка
Ненавремен одговор	Охрид, Петровец
Општините немаат онлајн уплатници/сметката да биде објавена	Илинден, Бутел, Босилово, Маврово и Ростуше
Паѓа системот	Битола
Политички проблеми	Центар
Понекогаш документацијата не може да се аплоадира	Куманово, Струмица
Постапката одеше бавно	Куманово, Кавадарци
Пробиен рокот за издавање на одобрение	Илинден
Проблем со документација	Струга

Процедурата по два пати морав да ја споведам	Аеродром
Серверот паѓа	Центар, Карпош, Кисела Вода, Гази Баба
Системот за аплицирање е многу бавен	Тетово
Службениците не можеа да се снајдат	Вевчани
Службеникот не одговори во даден рок	Куманово
Софтверски проблеми со системот за аплицирање	Центар
Споро се процесираат предметите	Центар, Кисела Вода, Радовиш, Чучер Санедво, Крива Паланка
Врз национална база	Карпош
За објаснување поврзано со проектот	Струга, Охрид

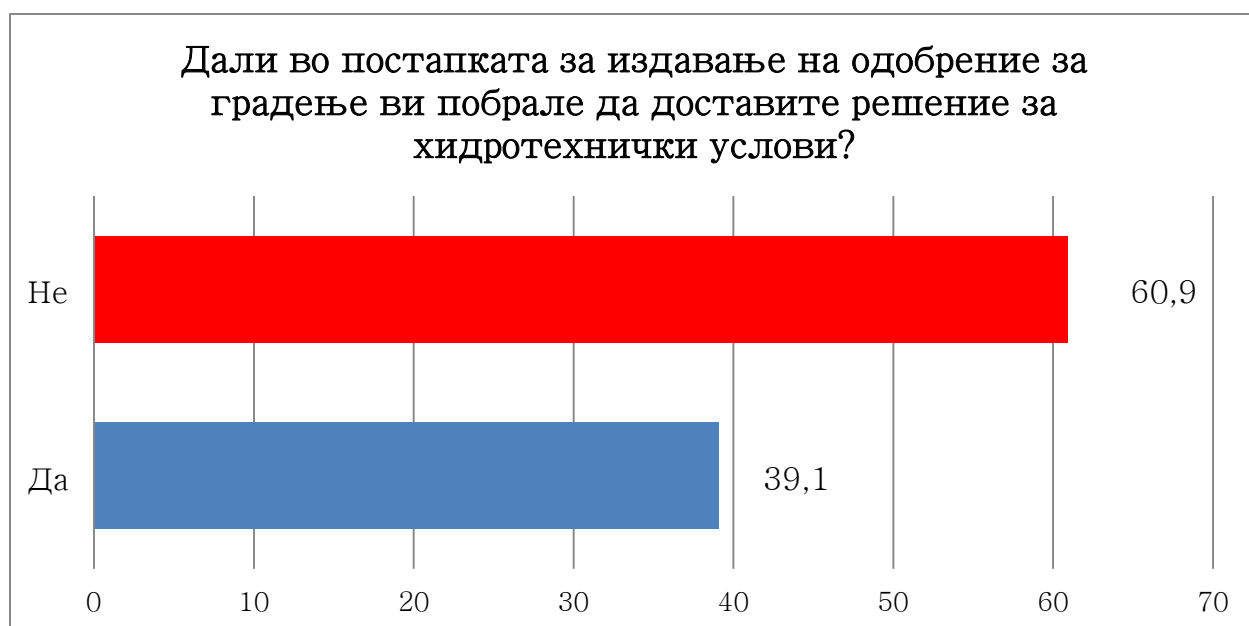
Табела 1 – проблеми за времетраење на постапката за е-дозволи за градба(по барање) во различни општини

Во 61 случај (19.6%) апликантите биле повикани од институциите за времетраење на процедурата, од кои кај 19 случаи причината била поради дополнување на проектната документација, 8 случаи поради консултации итн. Види табела 2.

КОЈА БИЛА ПРИЧИНАТА ЗА ТОА?	ОПШТИНА
Да се направат корекции	Центар, Карпош, Куманово, Аеродром
Да видам до каде е постапката	Вевчани
Дополнување документација	Центар, Карпош, Тетово, К.Вода, Битола, Г.Баба, Аеродром, Ѓ.Петров, Струмица, Прилеп, Охрид, Брвеница, М.Брод, Ресен, Дебарца, Д.Хисар
Грешка во имотните листови	Желино
Имотно правни односи	Битола
Комуналии и предбележување	Илинден
Не ги познаваат законите	Виница
Не викнаа дека е-системот не генерираше постапката	Куманово
Недоследности	Карпош
Поради доставување урбано архитектонско решение	Илинден
Потпишување документ	Илинден
Пропуст во барањето	Куманово
Решение за хидротехнички работи	Аеродром
Сторнирање и повлекување на барање	Гази Баба
Технички работи	Карпош, Аеродром
За консултации	Центар, Карпош, Кисела Вода, Кочани, Струмица, Охрид, Могила
Забелешки за пропусти	Центар, Карпош, Кисела Вода, Гостивар

Табела 2 – причини поради кои апликантите биле повикани од страна на институциите за времетраење на процедурата во различни општини

Во 122 случаи (39.1%) решението за хидротехнички услови било побарано, (графикон 2) од кои кај 93 случаи (76.2%) од страна на институцијата и кај 29 случаи по известување од страна на комунално претпријатие.

Графикон 2

Документација која не е предвидена со законот за градба, според испитаниците, била побарана во 13 случаи како што е прикажано во табела 3.

КОЈА ДОКУМЕНТАЦИЈА ЗА КОЈА СМЕТАТЕ ДЕКА НЕ Е ПРЕДВИДЕНА ПО ЗАКОН, ВИ БИЛА ПОБАРАНА?	ОПШТИНА
Да се скенира комплетен претходен проект	Куманово
Геомехан.објект под 300м ²	Аеродром
Изјава за вршење на дејност на фирмата инвеститор на објектот кој ќе се гради	Бутел
Извод од ДУП понов од 6 месеци	Кисела Вода
Нов елаборат за висински план	Илинден
Согласност енергетска од РКЕ	Виница
Согласност од животна средина	Кисела Вода, Струга, Чаир
Стар проект за кој бев одбиен	Куманово

За прекоп при вршење на линиски објекти	Штип, Свети Николе, Лозово
---	----------------------------

Табела 3- документација која не е предвидена со законот за градба (според испитаници) била побарана од страна на институциите во текот на процедурата во различни општини

Кај 74.4% од апликациите, извод од урбано-планска документација бил доставен од страна на апликантите додека кај 25.6% од случаите тоа го направил овластен геодет.

Главните пречки во процесот на издавање на е-дозвола за градба (табела 4) според апликантите се следниве:

ШТО БИ НАВЕЛЕ КАКО НАЈГОЛЕМА ПРЕЧКА ИЛИ ПРЕЧКИ ПРИ ИЗДАВАЊЕТО НА Е-ОДОБРЕНИЈА ЗА ГРАДБА?	ОПШТИНА
Целиот процес да биде електронски	Гевгелија, Дојран, Богданци
Да имаме увид во предметот	Куманово, Аеродром
Да може да се аплицира повеќе од два пати	Чучер Сандево
Да се прикачат фајловите наеднаш, а не еден по еден	Илинден, Штип, Бутел
Долг е периодот на чекање за издавање на одобрение	Центар
Електронски печати и потписи на документите	Кисела Вода, Битола, Василево, Демир Хисар
Генерално е во ред, но системот може да биде постабилен и службениците да бидат пообучени и покспедитивни во работата со системот	Центар, Кочани, Радовиш
Генерално системот е во ред	Карпош
Графичкиот приказ на сајтот на Зелс	Центар, Охрид, Дебарца
Грешка при пресметка на комуналии	Аеродром
Има доста непотребни работи пример на крај за одобрение се клика 3 пати за одобрение	Чучер Сандево
Институциите се лошо поврзани	Чаир
Извод од планот да биде во електронска верзија, поконкретно давање на заклучокот	Центар, Карпош, Илинден, Кочани, Винаца
Изводот од план не може да се добие електронски	Кисела Вода, Гази Баба
Комуникацијата по е-мејл може да биде подобра	Кисела Вода, Гази Баба
Нарачателот бара ажурирање на податоци	Центар, Карпош, Кисела Вода, Охрид
Не ни се заштитени авторски права на проектите кои ги испраќаме по електронски пат. Системот е бавен кога се испраќаат големи документи	Центар, Карпош, Аеродром
Не се покриени сите барања согласно законот за градење и целосната постапка не можеш да ја водиш преку е-одобрение	Центар, Кисела Вода, Бутел, Чаир
Недостигаат графи во системот за е-дозволи	Центар, Карпош,
Нема контакт со луѓе. Ако се врати предметот од почеток треба да се прати, а рокот е краток	Центар, Карпош, Кисела Вода, Гази Баба
Нема можност да се дополни барањето во текот на процесот	Центар, Карпош, Кисела Вода, Гази Баба, Аеродром
Нема можност за доставување на корекции повеќе од еднаш	Центар, Карпош, Куманово, Гази Баба, Аеродром
Нема можност за корекција на софтверот. Во другите градови информациите пристигаат доцна. Лицата од општините не се обучени со софтверот	Тетово, Сопиште, Винаца, Македонска Каменица

Нема непосредни контакти со референти	МТВ, Карпош
Неможност за прикажување на големи фајлови. Проблеми со JAVA програм.	Струга, Охрид
Необученост на вработените во општината кај постарите вработени	Тетово, Прилеп, Охрид, Дебарца, Конче
Непотребни документи за дел од проекти	МТВ
Одобрение за базни станици кои се поставуваат на земјиште да биде во електронска верзија	Кисела Вода, Струга, Чаир
Општината да назначи човек што ќе аплицира по електронски пат доколку е државна/јавна градба	Желино
Општините работат бавно	Центар, Карпош, Илинден, Кисела Вода, Гостивар, Гази Баба, Ѓорче Петров, Струмица, Врапчиште, Маврово и Ростуше,
По втор пат да може да се аплицира без да се повлекуваат барањата	Струмица, Ново Село, Босилово, Василево
Побрзо работење на општината	Гевгелија, Валандово
При изведување на е-постапката, ако има пропуштен документ, тој документ не може да се вметне во текот на процесот	Куманово, Гази Баба, Бутел
Проблем со JAVA апдејт	Центар, Карпош, Кисела Вода, Битола, Демир Капија, Новаци
Проблеми со софтверот	Битола
Роковите	Карпош, Кисела Вода, Ѓорче Петров
Системот е бавен	Центар, Карпош, Илинден, Кисела Вода, Куманово, Струга, Битола, Штип, Прилеп, Охрид, Бутел, Свети Николе, Ресен, Крушево, Вевчани, Долнени, Кривогаштани, Лозово
Системот е бавен при прикачување на големи документи	Центар, Карпош, Кисела Вода, Битола, Гази Баба, Аеродром, Ѓорче Петров, Винаца
Технички проблеми со форматите на документите	Радовиш, Чучер Сандево, Крива Паланка
Веб страната не беше ажурирана. Не стигаа фактури	Тетово
Запазување на роковите	Аеродром, Струмица, Петровец, Дојран

Табела 4 – главни пречки во процесот на издавање на е-дозвола за градба (според испитаници) во различни општини

Од табелата погоре може да се забележи дека главните проблеми во процедурата се:

1. Системот е бавен (особено при прикачување на поголеми документи)
2. Општините работат бавно
3. Недостасува можност за корекции поврзани со проектот повеќе од еднаш
4. Проблеми поврзани со програмата JAVA

Препораки за подобрување на процесот на издавање на е-дозволи за градба, според испитаниците се следниве:

КОИ БИ БИЛЕ ВАШИТЕ ПРЕПОРАКИ ЗА ПОДОБРУВАЊЕ НА СИСТЕМОТ ЗА Е-ОДОБРЕНИЈА ЗА ГРАДБА, СО ЦЕЛ ДА СЕ ЗГОЛЕМИ НЕГОВАТА ЕФИКАСНОСТ?	ОПШТИНА
Брзина на решавање на проектот. Системот да може да се врати еден чекор назад	Центар, Карпош, Илинден, Чаир
Да биде во ПДФ фајл, може да се корегира предметот	Центар, Кисела Вода, Гази Баба, Ѓорче Петров
Да ги има он лине катастарските општини	Кисела Вода, Битола, Ресен
Да има контакт лице за консултации во врска со проектот	Центар, Карпош, Аеродром
Да има некаква контрола за да се увиди во процесот, да биде побрзо завршена постапката	Куманово, Гази Баба, Бутел
Да има објаснувања во делот на процедурата	Радовиш, Чучер Сандево, Крива Паланка
Да има поголем физички контакт со луѓе	Карпош
Да има полиња за други документи	Центар, Карпош, Кисела Вода, Гази Баба,
Да може повеќе пати да се корегира предметот	Куманово, Аеродром, Гевгелија, Валандово
Да може во секој момент да се дополни нова документација	Центар, Карпош, Кисела Вода, Гази Баба, Аеродром
Да се додаде опција во системот да може да се врати еден чекор наназад	Центар, Гази Баба, Аеродром, Ѓорче Петров, Чаир
Да се дообјаснат законите	Карпош
Да се евидентираат имињата на контролорите. Можност за опомена на лице за задоцнување на рок. Да се убрза процесот од пресметката на комуналии од официјалното издавање на одобрението. Неможност за закачување на големи фајлови. Да се синхронизира потребната документација според типот на барањето.	Центар, Кисела Вода, Бутел, Чаир
Да се направи системот побрзо да работи	Кисела Вода
Да се овозможи грешката да се поправи а не да се аплицира одново	Аеродром
Да се подобри софтверот	Битола
Да се примаат податоци со поголем капацитет	Прилеп
Да се забрза издавањето на електронските сертификати	Битола
Директни информации до самата фирма	Центар, Карпош, Гостивар
Додека проектот не биде одобрен, да биде отворен за дополнувања	Струмица, Гевгелија, Радовиш
Електронски да се вади извод од ДУП	Битола, Прилеп
Електронски сертификат е нептребен, можно е на друг начин да се сертифицира. Одговорните лица да бидат поуслужливи.	Карпош, Охрид, Петровец, Чашка
Генерално системот во ред функционира	Кисела Вода, Гази Баба,
Кога се добива СМС да пишува за кој проект станува збор	Центар, Кисела Вода, Гази Баба, Аеродром, Ѓорче Петров
Место два различни фајлови (пдф и аутоцад) да има само пдф	Карпош
Можност за доставување на корекции повеќе од еднаш. Увид во краен рок за јавна администрација по доставно барање	Центар, Карпош, Куманово, Гази Баба, Аеродром, Крива Паланка
Нема потреба од многу состаноци со арх. бироа	Битола
Одржување на софтверот	Карпош, Битола, Демир Капија,

	Новаци
Он лине уплатници/електронска уплата	Илинден, Бутел, Босилово, Маврово и Ростуше
Општината да назначи човек што ќе аплицира по електронски пат доколку е државна/јавна градба	Желино
Побрзо да оди процесот	Гостивар, Врапчиште, Маврово и Ростуше
Подобра ефикасност на општините	Струмица, Делчево
Подобра комуникација со општините	Центар, Карпош, Битола, Дебарца
Подобра координација меѓу органите и нивна меѓусебна соработка	Илинден, Кисела Вода, Гостивар
Поголемите фајлови тешко се прикачуваат	Гевгелија, Дојран, Богданци
Помалку документи за доставување	Чучер Сандево
Постапката да биде побрза	Битола, Василево, Демир Хисар
Прирачник за употреба посебно за инвеститорите, општините	Центар
Процедурата да се скрати на помалку вработени	Прилеп, Охрид, Дебарца, Конче
Проектот да се испраќа само во ПДФ формат. Фајловите може лесно да се злоупотребат	Карпош, Струга, Бутел
Секоја општина да издава одобренија	Карпош, Кисела Вода, Ѓорче Петров
Системот да дозволи еден чекор назад, а не веднаш да се прекинува проектот	Центар, Карпош, Кисела Вода, Гази Баба, Аеродром, Ѓорче Петров, Бутел, Свети Николе, Македонски Брод, Ресен
Сите нарачателите да си направат посебен тендер	Центар
Службениците подобро да се обучат во врска со системот и да можат да дадат објаснување ако на клиентот не му е доволно јасна постапката	Центар, Кочани, Радовиш, Вевчани
Софтверот да биде побрз/ проблем со JAVA апдејт	Центар, Кисела Вода, Куманово
Треба да ги обучат проектантските фирми со системот	Куманово
Треба да има обуки во општините за софтверот. За градба од прва категорија софтверот не ги покрива сите документи. Да се вметне опција во софтвер да може доколку фали документ да се поднесе.	Тетово, Сопиште, Веница, Македонска Каменица

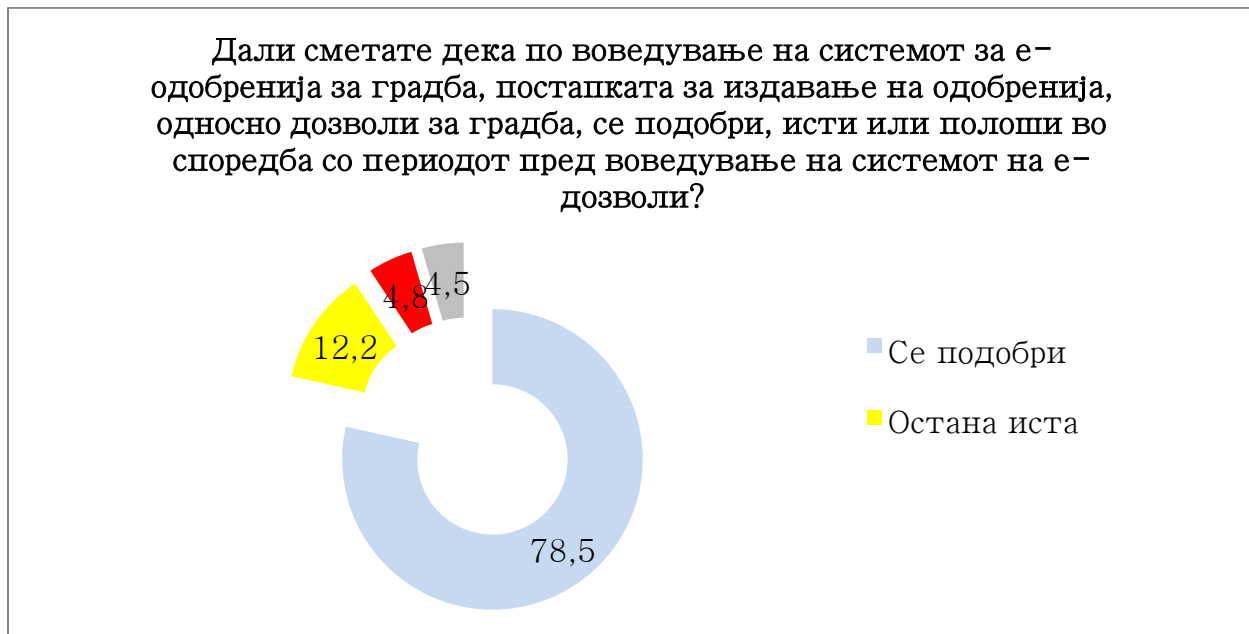
Табела 5 – препораки за подобрување на системот за издавањена е-дозволи за градба (според испитаници) во различни општини

Според тие препораки, главните подобрувања на системот би требало да вклучуваат:

1. Решавање на проблемите со бавното прикачување на документи и честите паѓања на системот (одржување на софтверот)
2. Службениците треба да бидат подобро обучени (дополнителни обуки) за работа со системот.
3. Треба да постои можност за одење еден чекор наназад во е-системот.
4. Треба да постои можност за доставување корекции повеќе од еднаш
5. Треба да има предупредување во врска со крајниот рок.
6. Потрeба од дополнителни колони во системот.

Во мнозинство од одговорите, апликантите се согласни дека процедурата за издавање на дозволи за градба е подобрена откако е претставен системот за електронско издавање на

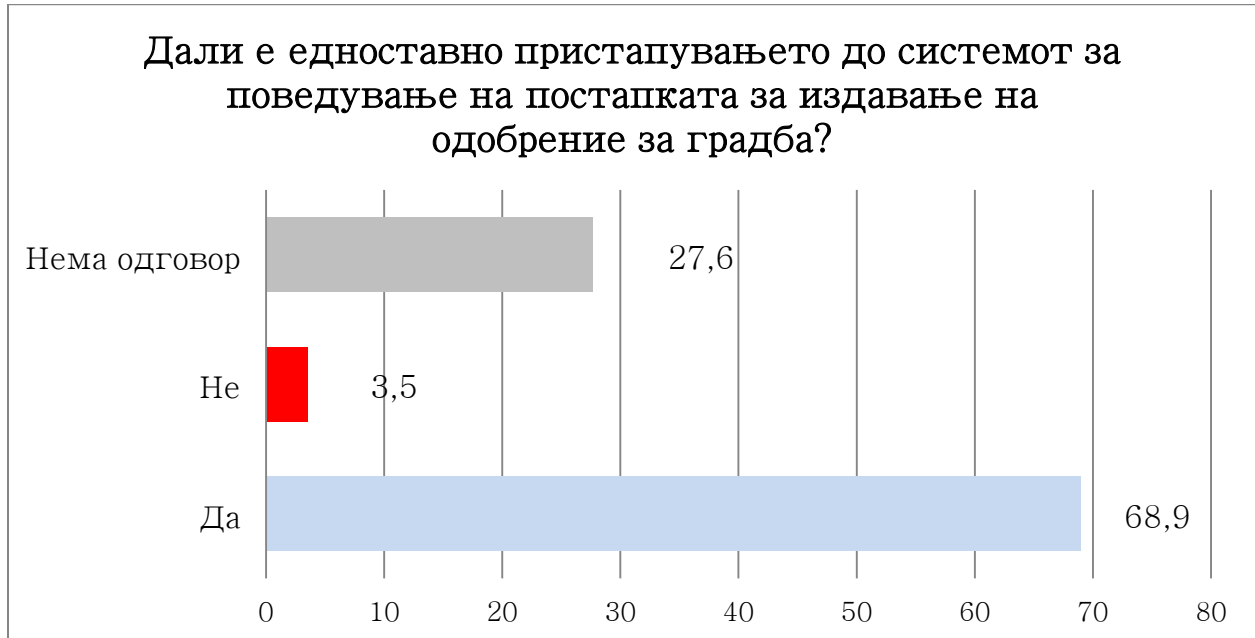
дозволи (78.5%), 12,2% сметаат дека состојбата е останата иста, додека само 4.8 % сметаат дека процедурата е влошена (графикон 3). Просечните трошоци за вршење надзор во фазата на градба по добиено одобрение за градба изразени како процентуален однос со вредноста на градба согласно одобрениот проект варираат помеѓу 0.1%-2% кај најголем дел од апликантите, иако треба да се нагласи дека 91.7% од испитаниците не дадоа одговор на ова прашање.

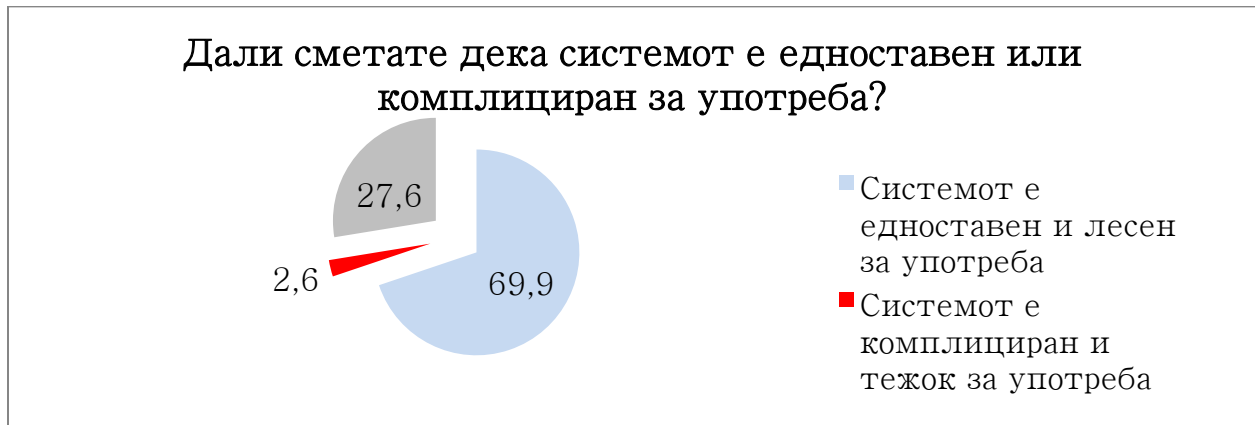
Графикон 3

Просечно времетраење на постапката за издавање на одобрение за градба изнесува 30 дена или помалку кај 47.8% од апликациите, помеѓу 30-60 дена кај 24.7% од апликациите, помеѓу 60-90 дена кај 8% од апликациите и повеќе од 90 дена кај 10.6% од апликациите за издавање на одобрение за градба. Просечното времетраење за добивање на пресметката за плаќање на надоместок за уредување на градежно земјиште, по добиено одобрение за градба, изнесуваше до една недела кај 46.2% од апликациите, помеѓу 8 и 15 дена за 34.3% и повеќе од 15 дена за 9.9%. Договорот за уредување на градежното земјиште бил потпишен со институциите за во просек за помалку од 15 дена(72.1%) по извршена уплата на надоместок за уредување на градежно земјиште.

Кај мнозинство од поднесените апликации (68.9%) пристапот до системот за поведување на постапка за издавање на одобрение за градба бил едноставен (графикон 4), исто како и употребата на е-системот за издавање на дозволи за градба (69.9%). (Графикон 5)

Графикон 4

Графикон 5

Резултати (Институции)

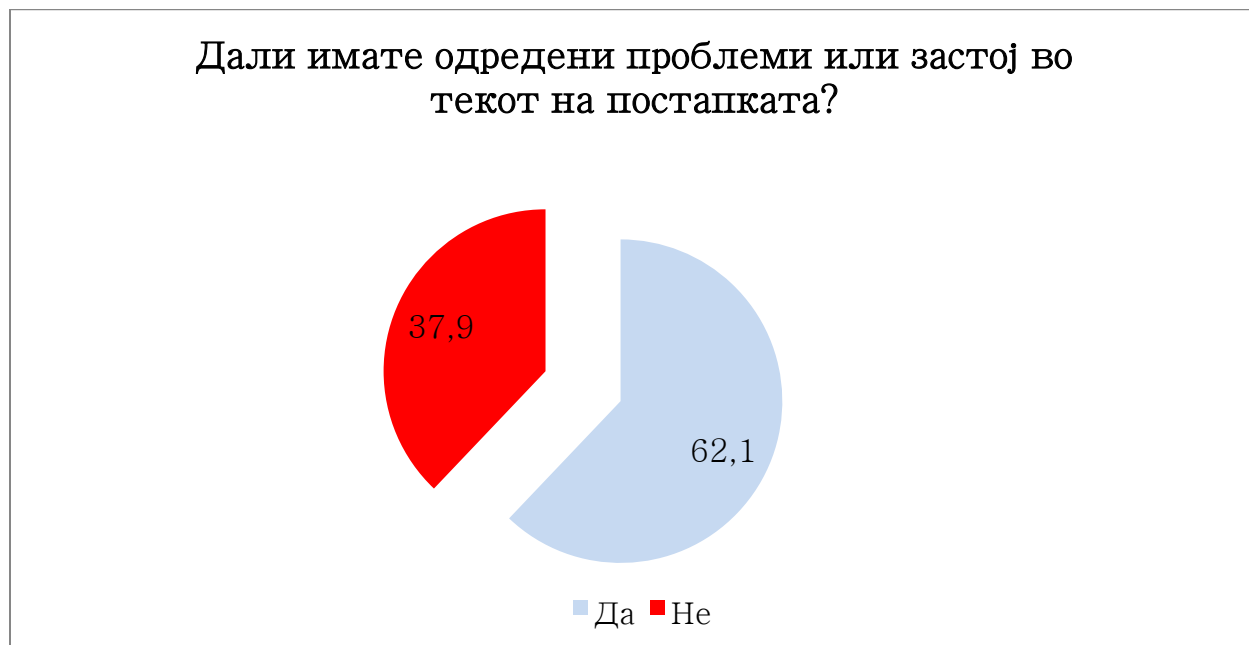
Истражувањето спроведено со институциите одговорни за издавање на е-градежни дозволи се состоеше од 29 длабински интервјуа со службеници одговорни за постапката за издавање на градежни дозволи, во однапред селектирани општини (28 општини). Главната цел во врска со критериумот за избор на општините беше да се конструира примерок кој ќе го одразува карактерот на македонскиот систем за локална самоуправа и оттаму ќе посочи на сите можни пречки во текот на постапката. Општини кои беа вклучени во истражувањето се: Аеродром, Битола, Боговиње, Брвеница, Центар (две интервјуа), Делчево, Демир Капија, Гази Баба, Гевгелија, Гостивар, Илинден, Кавадарци, Кичево, Кисела Вода, Кочани, Неготино, Ново Село, Петровец, Прилеп, Радовиш, Струмица, Струга, Штип, Тетово, Валандово, Василево, Велес и Желино.

Во врска со системот за електронско издавање на градежни дозволи (графикон б), според општинските службеници процедурата се запазува кај најголем процент од општините. (28 од 29 потврдни одговори на ова прашање)

Графикон б

Меѓутоа, 62.1% (18 општински службеници) изјавија дека се соочуваат со одредени проблеми поврзани со застој на процедурата (графикон 7), бавен систем и чести паѓања на системот (софтверски проблеми), како главни причини за тие проблеми. (Табела 6)

Графикон 7

СО КАКОВ ТИП НА ПРОБЛЕМИ СЕ СООЧУВАТЕ?	ОПШТИНА
Инвеститорите тактизираат со пролонгирање на рокот со што се одолговлекува постапката. Одредени законски одредби не се имплементирани во електронскиот систем. Системот се закочува понекогаш	Центар
Недоречености на апликацијата во согласност со законот за градење (претежно се од технички карактер)	Кавадарци
Немање можност за корекција на проектна документација по добивањето на мислење од институциите	Ново Село
Немањето на урбанистички план во повеќето општини	Василево
Само еднаш има право за доставување на заклучок за прекин на постапка	Кисела Вода
Системот е бавен и често паѓа	Желино, Аеродром, Боговиње, Брвеница, Демир Капија, Гази Баба, Гевгелија, Гостивар, Илинден, Кочани, Радовиш, Струга
Застој во релација општина-катастар	Кичево

Табела 6 – проблеми со процедурата издавање на е-дозволи за градба (според службениците) во различни општини

Во 5 општини (17.2%) тие се соочиле со одредени недоследности во тек на процедурата, иако во две од нив тие не можеа да ја наведат причината за тоа, како што е прикажано во табелата 7.

НЕДОСЛЕДНОСТИ ВО ТЕК НА ПРОЦЕДУРАТА	ОПШТИНА
Имињата на актите не се соодветни. Место катастарски парцели пишува број на предмет.	Гази Баба
Системот треба да се доработи	Кичево
Законот за градење-се издава одобрение за градење па се известуваат соседите, при што поднесуваат жалби и тужби, а инвеститорите ги заробиле средствата од платени комуналии. Понекогаш и по 3 години	Центар

Табела 7 – недоследности во текот на процедурата на издавање на е-дозволи за градба (според службеници во општини) во различни општини.

Главните или најчестите жалби од страна на клиентите (апликанти за е-дозволи за градба) според службениците во општината се бавноста на системот, проблеми со прикачување на поголеми документи во системот, и непознавањето на системот од страна на некои од клиентите (табела 8).

СО КАКОВ ТИП НА ЗАБЕЛЕШКИ ОД СТРАНА НА КЛИЕНТИТЕ НАЈЧЕСТО СЕ СООЧУВАТЕ?	ОПШТИНА
Да има подолги рокови	Гевгелија, Гостивар
Да не биде електронска процедурата	Ново Село
Дополнување на проектите	Велес
Клиентите немаат целосен увид во системот. Координација со комуналните претпријатија. Ситна грешка не може да се дополни во системот.	Илинден
Не ги почитуваа упатствата од правилниците	Кисела Вода
Некомплетност на процесот во електронска форма.	Центар
Проблем со прикачување на поголеми документи	Аеродром, Кичево, Прилеп
Се жалат клиентите дека е отежната процедурата	Желино
Системот е бавен	Битола, Центар
Странките не се доволно запознаени	Брвеница, Кавадарци, Тетово

Табела 8-забелешки од клиенти за времетраење на процедурата за издавање на е-дозволи за градба (според службеници) во различни општини.

Не се увидени пречки во врска со хиерархиската структура на организациските единици во некои од институциите, бидејќи само во еден официјален извештај се споменуваат одредени проблеми помеѓу раководителот и супервизорот на една организациска единица. Но сепак имаме 8 (17.6%) случаи со потешкотии во комуникацијата со други институции

кои се вклучени во постапката, од кои 3 извештаи од општините потенцираат дека имаат проблеми со катастарот, а во 5 случаи се јавува проблем со други институции, во главно комунални претпријатија (ЕВН, Водовод итн.). Табела 9

СО КОЈ ОРГАН ИМАТЕ ПРЕЧКИ ВО КОМУНИКАЦИЈА?	ОПШТИНА
ЕВН	Желино
Катастар	Аеродром, Кичево, Тетово
Комунално претпријатие	Илинден
Мин за животна средина, Водовод	Брвеница
МВР	Кисела Вода
Со тие што не се вклучени во е-системот. Мин. за култура, Град Скопје, МВР-сообраќај	Центар

Табела 9 – пречки во комуникација со одредени институции за времетраење на постапката на издавање на е-дозволи за градба (според службеници) во различни општини.

Главни пречки во процесот на издавање на е-дозволи за градба, според општинските службеници се следниве:

ШТО БИ НАВЕЛЕ КАКО НАЈГОЛЕМА ПРЕЧКА ИЛИ ПРЕЧКИ ПРИ ИЗДАВАЊЕТО НА Е-ОДОБРЕНИЈА ЗА ГРАДБА:	ОПШТИНА
Целосно електронско автоматизирање на процесите. Кај предмети за адаптација нема можност да се генерира барање за пресметка на комуналии. Кај анекси нема можност да се генерира барање за пресметка на комуналии, заверка на проектна документација како и решение за измени во тек на градба. Обрасците не се ажурираат во однос на нови измени на законите на местата каде треба да се цитираат и да се наведат броевите на службените весници.	Центар
Да има опција да се прати и да има опција да не се прати пресметката за комуналии. Нема генерирано барање за пресметка на комуналии. Го составуваме рачно.	Гази Баба
Интерна комуникација службеник-раководител	Кичево
Катастарот да биде вклучен во системот. Системот не е целосно усогласен со законот. Не може да се прегледа во целост проект од поголеми размери.	Штип
На екранот прегледноста на проектот е мала	Аеродром
Најголем проблем со ИЗИС	Струмица
Не е докрај усогласен со законот за општа управна постапка	Делчево
Проблем со електронските потписи	Ново Село
Редовно ажурирање на базата на податоци за одобрение за градба, доградба. За поголемите проекти се губи многу време и не може да се обработат на компјутер	Демир Капија
Системот да дозволува одење еден чекор назад.	Струга
Системот да се врати еден чекор назад. Викенди и празници да не се бројат во роковите.	Гостивар
Системот е е бавен	Центар

Системот паѓа, системот да биде автоматизиран	Брвеница
Системот паѓа. Слаба респонзивност на МТСП.	Гевгелија
Со уплаќањето на трошоци на комуналните претпријатија за клиентот да има одредено време(рок) откако ќе се пресметаат трошоците да платат, ако не се плати да може да се затвори предметот.	Илинден
Софтверот не се одржува од администраторите	Петровец, Валандово
Треба на крај да има и печатена форма за проекти-архитектура	Кисела Вода

Табела 10- главни пречки во постапката на издавањето на е-дозволи за градба (според службеници) во различни општини.

Од погоре приложената табела може да се забележи дека главните проблеми во текот на постапката се следниве:

1. Системот е бавен и често паѓа.
2. Недостасува можност за корекции или дополнувања поврзани со проектот
3. Недостасува можност за генерирање на барање за пресметување на комунална такса

Препораките за подобрување на системот за издавање на е-дозволи за градба, според општинските службеници, се следниве:

КОИ БИ БИЛЕ ВАШИТЕ ПРЕПОРАКИ ЗА ПОДОБРУВАЊЕ НА СИСТЕМОТ ЗА Е-ОДОБРЕНИЈА ЗА ГРАДБА, СО ЦЕЛ ДА СЕ ЗГОЛЕМИ НЕГОВАТА ЕФИКАСНОСТ:	ОПШТИНА
Да има поголема комуникација со апликантите	Битола
Да не се губи време во препраќање на предметот на повеќе места. Правосилен акт да се ажурира во системот, да има дополнителни графи	Гостивар
Да се даде можност на системот да се врати еден чекор назад поради мали грешки. ЗЕЛС да обезбеди големи екрани, монитори за поголема прегледност на големите проекти.	Штип
Да се додаде прозорец за рокот на постапката. Системот за известува за правосилност. Да се бројат само работните денови во системот, а не и празници и неработни денови. Во измените во текот на градбата и адаптација и реконструкции, потврдата за заверка на проектна документација да се генерира на крајот на постапката, а треба во текот на постапката.	Кочани
Да се дозволи повторен обид ако згрешат странките за да не се прекинува целиот проект	Струга
Да се направи стандард за изработка и презентирање за проектантите и се да биде во еден програм. Да има повеќе можности за изработка на извештајот. Катастарот да биде вклучен во е-одобрение. Да има известување за проблеми за сите по автоматски е-маил.	Илинден
Да се подобри системот електронски	Желино
Да се поврзат со останатите институции во размена на информации	Аеродром, Боговиње, Брвеница, Тетово
Да се соберат и други забелешки од општините	Кичево
Доградување на системот. Да може да се оцени логото на општините и да има дополнителни графи	Радовиш
Генерално системот функционира добро	Кавадарци

Кај идејните проекти треба да се овозможи да може да се добијат по второ или трето непостапување по забелешките од известувањето. Да се поврземе со други институции од кои бараме мислења(мин за култура, мин за транспорт и врски, конзерваторски центар, Град Скопје - сообраќај итн.) Кај реконструкции, адаптации измени во тек на градба не секогаш мора да се пушта на мислење кај други институции, а е ставено да мора и така се одолговлекува постапката. Да се овозможи соседите да ги извесуваме електронски (договор со пошта?). Да се овозможи опција за заверување на потпир на проектите од страна на општината. Да има автоматска контрола на уплата на административна такса при поднесување. Предметот да биде видлив за раководителот за целото време на постапката.	Центар
Катастарот да биде вклучен по автоматизам како што е со ЕВН. Апдејтот на ЈАВА да биде автоматски	Демир Капија
Постапките за реконструкција, адаптација и пренамена да има опција да може да се праќа или да не се праќа. Треба да постои тип на документ потврда за заверка на објект.	Гази Баба
Потреба од компјутери	Ново Село
Потреба од навремена надградба на софтверска поддршка (ЈАВА)	Струмица
Системот функционира	Неготино

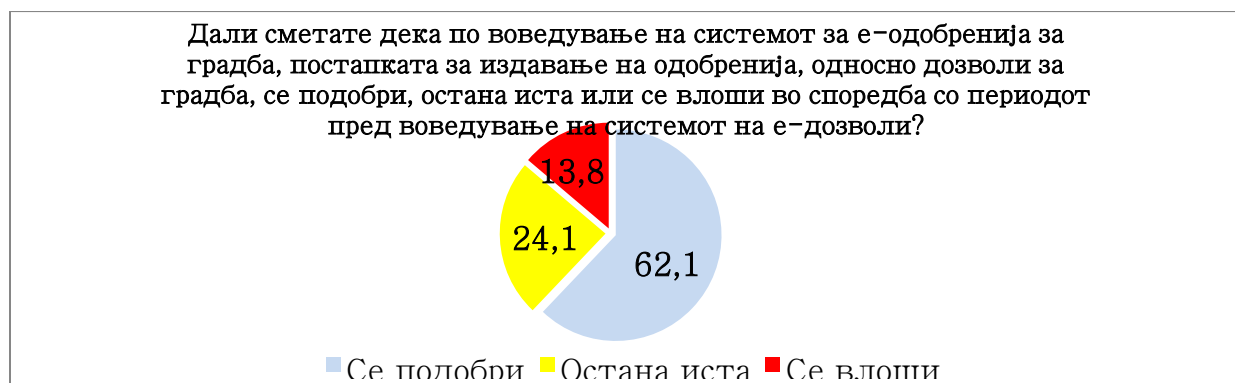
Табела 11-препораки за подобрување на системот за издавање на е-дозволи за градба (според службеници) во различни општини

Според тие препораки, главните подобрувања на системот треба да вклучуваат:

1. Сите институции треба да бидат поврзани во процесот на размена на информации
2. Треба да има можност за одење еден чекор назад во системот
3. Редовни надградби на системот
4. Системот е бавен и често паѓа.

Кај мнозинство од одговорите, општинските службеници се согласни дека процедурата за издавање на градежни дозволи е подобрена по воведувањето на системот за е-дозволи за градба (62.1%), 24.1% сметаат дека состојбата е останата иста, додека 13.8% (4 општини) сметаат дека состојбата е влошена. (Графикон 8)

Сите службеници, освен еден, сметаат дека процедурата, пристапот и употребата на системот за е-дозволи за градба е едноставен за совладување и употреба.

Графикон 8

65.5% од службениците сметаат дека просечното времетраење на процедурата за издавање на е-дозволи за градба е 30 дена или помалку, 31% од нив сметаат дека тоа е помеѓу 30 и 60 дена, а 3.4% сметаат дека тоа е помеѓу 60 и 90 дена. Просечното времетраење за добивање на пресметката за надомест за подготовка на градежното земјиште, по одобрување на проектот, изнесува до една недела, според 26 од вкупно 29 службеници (89.8%), еден службеник изјави дека тоа е до 2 недели, еден изјави дека тоа е до 25 дена и еден не даде одговор на ова прашање. Договорот за уредување на градежното земјиште се потпишува со клиентите во просек за една недела или помалку (според 96.6% или 28 од вкупно 29 службеници). Исто така 28 од 29 службеници изјавија дека договорот се потпишува во хартиена форма и потоа се скенира и се прикачува електронски.

Заклучоци и препораки

Генерално, апликантите и службениците се задоволни од системот за издавање на е-дозволи за градба. Меѓутоа, постојат одредени проблеми и пречки кои треба да бидат решени, со цел да се подобри системот. Најголем дел од проблемите беа посочени и од двете групи (институции и апликанти) вклучени во процесот. Според нив, главните пречки кои треба да бидат решени вклучуваат

- 1. Решавање на проблемите со софтверот во однос на надградба, одржување и ажурирање(бавноста и паѓањето на системот, проблеми поврзани со ажурирање на JAVA програмот, редовни ажурирања на системот и додавање на дополнителни колони во системот)*
- 2. Потреба од дополнителни обуки за користење на системот за службеници во одредени општини*
- 3. Додавање на можност за корекции и ажурирања повеќе од еднаш*
- 4. Додавање на можност за одење еден чекор назад во системот*
- 5. Предупредувања за крајни рокови*
- 6. Можност за генерирање на барање за пресметка на комунална такса*
- 7. Поврзување на сите институции во процесот на размена на информации*
- 8. Решавање на пречките и упадите во процесот на издавање на е-дозволи за градба од страна на други институции (пример. Хидро-технични услови)*

АНЕКС 1

Прашалник-апликанти

АНЕКС 2

Прашалник-институции